

УДК 347.77

Курилін І.Р., доцент кафедри криміналістики
та судової медицини НАВС, к.ю.н.,
підполковник міліції

Проблеми розвитку злочинності в сфері авторських і суміжних прав

Стаття присвячена проблемам розвитку злочинності у сфері інтелектуальної власності, а саме, порушенням авторських та суміжних прав громадян, вони існують і їх треба вирішувати. Для цього повинні бути задіяні всі можливості державного апарату та правоохоронних органів у протидії правопорушенням та злочинам в сфері інтелектуальної власності.

Ключеві слова: права інтелектуальної власності, авторське і суміжне право, правопорушення, промислова власність, злочинність, відповідальність в сфері порушення прав інтелектуальної власності, інтелектуальний продукт, контрафактна продукція, господарська діяльність, товаровиробник.

Стаття присвячується проблемам росту преступности в сфере интеллектуальной собственности, а именно нарушениям авторских и смежных прав граждан, они есть и их необходимо разрешать. Для этого необходимо задействовать все возможности государственного аппарата и правоохранительных органов в борьбе с правонарушениями и преступлениями в сфере интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: права интеллектуальной собственности, авторское и смежное право, правонарушение, промышленная собственность, преступность, ответственность в сфере нарушения прав интеллектуальной собственности, интеллектуальный продукт, контрафактная продукция, хозяйственная деятельность, товаропроизводитель.

The article is dedicated to the problems of crimes in the sphere of intellectual property. These problems exist and they should be solved. The abilities of state government and organs of Internal Affairs can be involved for protection the people from the crimes in the sphere of intellectual property.

Keywords: intellectual property rights, copyright and related rights, tort, industrial property, crime, responsibility in the field of intellectual property infringement, intellectual products, counterfeit products, agriculture, commodity.

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку держави, деякі з порушень прав інтелектуальної власності і зокрема авторських і суміжних прав набули суспільно небезпечного характеру, що потребує активного втручання органів внутрішніх справ у ці процеси у тому числі встановлення відповідальності за такі правопорушення. Так, особливої проблеми набуло виробництво в Україні і розповсюдження неліцензійних CD-ROM. Як в 2003 р., так і в квітні 2006 року спеціальна комісія уряду США знов звинуватила Україну в порушеннях прав інтелектуальної власності. Це означає підсилення економічних санкцій проти українських товаровиробників і втрату завойованих позицій на світових ринках. Між тим проблема розвитку злочинності у сфері інтелектуальної власності, а саме, порушення авторських та суміжних прав, існує і її треба вирішувати. Для цього повинні бути задіяні всі можливості державного апарату та правоохоронних органів щодо протидії правопорушенням цього напрямку.

Виклад основного матеріалу. До особливостей правопорушень авторських і суміжних прав у роздрібній торгівлі належать:

- здійснення в рамках і під прикриттям господарської чи іншої діяльності;
- мають очевидний і корисливий характер;
- вони є тривалими або систематичними;
- завдають збиток власникам майнових прав, економічним інтересам держави, окремим підприємцям.

В Україні право інтелектуальної власності відносно нове правове явище, яке хоча й побудоване на тих же засадах, що і в інших країнах, але ще не забезпечене належним чином ні матеріально, ні організаційно, ні кадрово. Не слід забувати і реалії перехідного періоду: значна криміналізація економіки, корупція, низький рівень достатку основної частини населення, зокрема молоді і проблеми її працевлаштування, що призводить до вимушеного придбання контрафактного товару.

Здебільшого, як свідчить практика, порушниками авторських і суміжних прав є молоді люди, які обізнані у технічних особливостях копіювання носіїв. Окрім того, ослабли публічно правові способи охорони прав інтелектуальної власності. Ми погоджуємось з тим, що “сучасне адміністративне право має розглядатися переважно, як засіб забезпечення належного дотримання та дієвого захисту прав і свобод людини і громадянина у сфері функціонування держави”[7]. Але, воно не повинно бути осторонь тих порушень, що вчиняються у приватній сфері і впливають на державні та економічні інтереси. Якщо адміністративні методи державного регулювання економіки базуються на державній владі і включають у себе заборони, дозволи і примус то їх необхідно використовувати для превенції порушень, у тому числі, й у сфері інтелектуальної власності. На етапі правової реформи мова йде про якісно нову систему регулювання відносин між виробниками фонограм і державою, суть якої зводиться до того, що юридична або фізична особа має бути рівноправним учасником цих відносин і може вимагати від держави у особі її органів здійснення ними своїх повноважень.

Розглядаючи питання про захист авторських та суміжних прав зі сторони держави є прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 “Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності”[4]. Ця постанова започаткувала нормативну базу для запровадження нової посади - державного інспектора з питань інтелектуальної власності і визначила його правовий статус.

Так основним завданням державного інспектора є здійснення державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання незалежно від форми власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності, а також у сфері виробництва, експорту, імпорту дисків для лазерних систем зчитування. Державний інспектор з питань інтелектуальної власності відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює систематичний державний контроль за виконанням вимог Закону України “Про авторське право і суміжні права”, а також Закону України “Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування”;

2) вживає заходів для припинення незаконного обігу (в тому числі вилучення з обігу) контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм, а також дисків для лазерних систем зчитування, вироблених чи імпортованих з порушенням вимог законодавства, а також обладнання і сировини для їх виробництва;

3) з метою недопущення порушень прав інтелектуальної власності здійснює постійний контроль (функції постійних контрольних постів) на підприємствах суб'єктів господарювання, що виробляють диски, де за рішенням Держдепартаменту створено постійний контрольний пост, у тому числі:

- контроль за укладенням угод на виробництво дисків з дотриманням прав інтелектуальної власності;
- контроль за нанесенням спеціального ідентифікаційного коду на всі диски, що виробляються;

- перевірку та реєстрацію обсягів виробництва у спеціальному журналі, куди зносяться також відомості про замовлення, договір та інші дані щодо отримання прав на виробництво дисків;

- контроль за обліком замовлень на виробництво, обсяги виробництва, зберігання та відвантаження дисків і внесення відповідних даних до документів складського та бухгалтерського обліку;

4) подає органу ліцензування письмові звернення щодо необхідності проведення перевірки суб'єкта господарювання;

5) перевіряє дотримання виробниками, експортерами та імпортерами дисків авторського права і суміжних прав, застосування спеціального ідентифікаційного коду, інших вимог законодавства;

6) у встановленому порядку подає суб'єкту господарювання за результатами проведених перевірок обов'язкові для виконання рішення про усунення виявлених порушень у сфері виробництва, експорту, імпорту дисків;

7) застосовує спеціальні заходи (в межах наданих повноважень) щодо суб'єктів господарювання у разі порушення ними законодавства про виробництво дисків;

8) виконує інші функції, що випливають з покладених на нього завдань. [3].

Висновки. Наприкінці варто відмітити розробку і прийняття нормативних актів, у тому числі, Закону України "Про авторське право і суміжні права" і змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст.271; № 1294-IV від 20.11.2003, ВВР, 2004, № 13, ст.181; № 2939-VI від 13.01.2011 [2]. Попри те, що цей закон здебільшого є актом приватного права, у ньому містяться і адміністративно-правові норми: інститут вільного використання об'єктів авторського права; інститут обмеження прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення; інститут реєстрації авторських прав; інститут колективного управління авторськими правами; норми, які передбачають відповідальність у вигляді штрафу у розмірі 10 відсотків від визначеної судом суми відшкодування збитків, що направляється у встановленому порядку до відповідних бюджетів та інші адміністративно-правові норми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. -1996. - № 30.
2. Закон України "Про авторське право і суміжні права" і змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст.271; № 1294-IV від 20.11.2003, ВВР, 2004, № 13, ст.181; № 2939-VI від 13.01.2011, ВВР, 2011, № 32, ст.314). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 1149 від 07.09.2001 "Про затвердження порядку використання і здійснення контролю за дотриманням прав на об'єкти інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту дисків для лазерних систем зчитування". Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1149-2001-%D0%BF>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 „Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності” // Урядовий кур'єр. - 2002. - № 111. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/674-2002-%D0%BF>
5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
6. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В.Баулін, В.І.Борисов, С.Б. Гаврик та ін.; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я.Тація.- Х.: „Одіссей”, 2006. – 1184с.
7. Горнісевич А.М., Костенко І.А. Методичні рекомендації щодо державної реєстрації прав інтелектуальної власності об'єднання Європейських футбольних асоціацій та його комерційних партнерів Київ - 2010, ДДІВ – с.27.